

УДК 341.215

НАГАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВНУТРІШНЬО-ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

THE PROBLEMS OF INTERNAL ADMINISTRATIVE ACTIVITIES OF THE POLICE OF UKRAINE

Галуцько В.В.,

*доктор юридичних наук, доцент,
директор*

*Інституту права та суспільних відносин
Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»*

У статті розкриті основні проблеми внутрішньо-організаційної адміністративної діяльності органів внутрішніх справ. Перша – неповажне ставлення керівного складу до підлеглих. Інша – трудність для кар'єрного зростання відданих присязі міліціонерів. Це є одним із чинників порушення міліціонерами прав, свобод та законних інтересів фізичних і юридичних осіб. Доведено, що без розуміння суспільством та начальниками усіх рівнів МВС України істини, що без поваги до прав і законних інтересів простих міліціонерів не можливо добитись шанобливого ставлення їх до громадян.

Ключові слова: внутрішньо-організаційна діяльність, громадянин, міліціонер, повага, права і свободи.

В статье раскрыты основные проблемы внутренней административной деятельности органов внутренних дел. Первая – неуважительное отношение руководящего состава к подчиненным. Вторая – проблемы в сфере карьерного роста преданных присяге полицейских. Это является одним из факторов нарушения полицией прав, свобод и законных интересов физических и юридических лиц. Доказано, что без понимания обществом и начальниками всех уровней МВД Украины истины, что без уважения права и законных интересов простых милиционеров невозможно добиться уважительного отношения их к гражданам.

Ключевые слова: административная деятельность, гражданин, полицейский, уважение, права и свободы.

This article deals with two problems of internal administrative activities of the Police of Ukraine. Police leadership does not respect the employee policemen and bona fide policemen have problems in building a career. This is a leading factor in violation of police rights, freedoms and lawful interests of individuals and legal entities. It is concluded that without respect for the rights and legitimate interests of ordinary police officers will not achieve respectful attitude of their citizens.

Key words: administrative activity, citizen, policeman, respect, rights and freedoms.

Останнім часом у нашому суспільстві загострились питання негативного ставлення громадян до працівників міліції, які мають під собою як об'єктивні, так і суб'єктивні чинники. На об'єктивних немає потреб зосереджувати вагому увагу, вони відомі і вирішити їх в короткий термін неможливо.

Це передусім відірваність міліції від народу України, через її надмірну централізацію [1]. Як відомо із політичних непродуманих на далеку перспективу міркувань, публічна влада відказалася від паралельного функціонуванні централізованої й місцевої міліції [2]. Мала зарплата простих міліціонерів, які безпосередньо забезпечують права, свободи та законні інтереси фізичних і юридичних осіб, є низькою. Хоча в цілому фінансування МВС України знаходиться на задовільному рівні, майже 16 мільярдів грн. Та менталітет українського народу, який історично бачить в міліціонерові не захисника своїх прав, а орган примусу.

Однак основні недоліки в роботі української міліції знаходяться у площині внутрішньо-організаційної адміністративної діяльності керівного апарату. Вони носять системний характер і не міняються при відставці чергового міністра та його команди.

До проблеми внутрішньо-організаційної адміністративної діяльності міліції звертали свою увагу усі вітчизняні вчені у сфері адміністративної діяльності органів внутрішніх справ О. М. Бандурка, М. В. Білоконь, Г. В. Джагулов, В. О. Заросило, В. В. Ковальська, С. Ф. Константинов, А. Т. Комзюк, М. В. Корнієнко, Ю. Ф. Кравченко, М. В. Лошицький, Р. С. Мельник, В. І. Олефір, А. М. Подоляка, О. С. Проненко, Ю. І. Римаренко, А. В. Савченко та ін. Однак в новітніх соціально-економічних умовах є потреба по-новому поглянути на цей виклик.

Мета статті полягає в тому, щоб на основі теорії адміністративного права, думок на цю проблематику вчених-адміністративістів у сфері адміністративної діяльності органів внутрішніх справ, власного опитування працівників міліції, виявити основні внутрішньо-організаційної проблеми адміністративної діяльності органів внутрішніх справ, які негативно впливають на забезпечення ними прав, свобод та законних інтересів фізичних і юридичних осіб та сформувати напрямки їх усунення.

На думку Ю. П. Битяка, адміністративну діяльність міліції регламентують норми адміністративного права, і полягає вона в організації і практичному провадженні заходів щодо охорони правопорядку [4].

Колектив вчених Національної академії внутрішніх справ вважає, що адміністративну діяльність органів внутрішніх справ можна визначити як специфічну, виконавчо-розпорядчу, підзаконну, державно-владну діяльність з організації та здійснення охорони громадського порядку, забезпечення громадської безпеки, попередження й припинення злочинів та інших правопорушень. Ця діяльність поєднує в собі дві складові частини: діяльність щодо виконання законів, нормативних актів управління, виданих з питань регулювання громадського порядку, здійснення права давати обов'язкові до виконан-

ня вказівки, застосовувати в необхідних випадках заходи адміністративного впливу, а також видавати в межах наданих повноважень акти управління (зовнішня), і організаційну діяльність самого апарату міліції (внутрішня). Адміністративна діяльність міліцейського апарату носить виконавчо-розпорядчий характер і, поряд з цим, є підзаконною [4].

Перед тим як перейти до аналізу основних причин негативного ставлення громадян до міліції, зауважимо, що вона в умовах сьогодення, за критерієм забезпечення прав і свобод громадян, працює краще, ніж 5-10 років назад.

Найбільш яскравим прикладом позитивних змін, є оволодіння в короткі терміни працівниками правоохоронних органів тонкощами Кримінально процесуального кодексу України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI [5] та постійне вдосконалення у цій сфері [6], що привело до зростання звернень фізичних і юридичних осіб до районних відділів внутрішніх справ та зниження звернень до судів. Мудрий український народ побачив в органах внутрішніх справ захисника своїх порушених прав, що, як правило, забезпечується в процесі кримінального провадження, шляхом добровільного відшкодування нанесеної шкоди. Це найбільш вагомий, але не єдиний приклад позитиву змін на краще в роботі міліції за останній час.

Однак в цілому, як показали резонансні події в деяких регіонах, народ України не задоволений діяльністю підрозділів та окремих міліціонерів Міністерства внутрішніх справ України.

Значний особистий досвід роботи в практичних підрозділах внутрішніх справ проведене опитування діючих та відставних міліціонерів, дають можливість сформулювати два основних суб'єктивних чинника незадовільної внутрішньо-організаційної діяльності підрозділів та окремих посадових осіб органів внутрішніх справ.

Перша – це неповажне ставлення керівного складу до підлеглих. В сучасній міліції продовжує діяти принцип тоталітарної епохи, винності підлеглого перед керівником, що приводить до постійного порушення начальством прав та законних інтересів підлеглих.

Зазначене стається по причині неналежної відповідальності керівників у цій сфері. Яка базуються на відсутності адміністративних чинників припинення порушення прав підлеглих керівниками, а професійна профспілка не виконує, у повному обсязі, свою захисну функцію.

В системі діє дисциплінарний статут органів внутрішніх справ України [7], однак правового механізму захисту підлеглих міліціонерів від порушень з боку керівників він не надає. Навпаки, він пронизаний принципом єдиноначальності, що приводить інколи до притягнення до відповідальності не винних міліціонерів.

Виходячи з такого стану, міліцейські керівники нехтують правами підлеглих заради кар'єри. Під таким керівництвом прості міліціонери працюють у режимі постійного надзвичайного стану, без поваги до

гідності і прав. Зазначений чинник, є визначальною проблемою вітчизняної міліції. Треба зрозуміти, що: «Без поваги до прав і законних інтересів простих міліціонерів не можливо добитись шанобливого ставлення їх до громадян».

Орієнтація на досягнення формальних показників в роботі (часто далеких від потреб громадян), психологічний тиск звільненням у випадку їх не виконання, є факторами, які негативно впливають на діяльність простих міліціонерів (слідчих, дільничних інспекторів міліції, оперуповноважених карного розшуку), які безпосередньо забезпечують права, свободи та законні інтереси фізичних і юридичних осіб. Навпаки, вони є чинником виправдання допущених зловживань. Деякі з них починають працювати за псевдопринципом: «Як відносяться до мене начальники, так і я відношусь до громадян».

На наш погляд, забезпечити шанобливе ставлення начальників до підлеглих в системі МВС України можна шляхом реалізації трьох заходів: по-перше, запровадження дисциплінарної відповідальності керівників за порушення прав та законних інтересів підлеглих та не тактовного ставлення до них; по-друге, надати можливість міліціонерам створювати дійсно незалежні профспілки; по-третє, ввести обов'язкову оплату за кожну наднормову годину праці.

Особливо ефективним може стати третій захід, так як начальник райвідділу буде питати у начальника сектору: «З яких джерел і хто буде платити підлеглим за чергування поза робочий час?» Зрозуміло, якщо особовий склад виконував завдання щодо розкриття вбивства, чи інших надзвичайних подій, то відповідь буде адекватна. Але якщо це перестрашування керівника, то його має бути притягнуто до дисциплінарної та фінансової відповідальності. Аналогічно мають нести відповідальність начальники райвідділу перед начальниками обласних управлінь, а останні перед міністром.

Поки зазначена проблема не буде вирішена, ніякі атестації не дадуть належного результату. Після кож-

ної переатестації, яка закінчується звільненням міліціонерів, на їх місце приходять ще менш досвідчені кадри. Тим самим, професійний рівень працівників міліції (не освітній) постійно погіршується.

Проблеми у сфері кар'єрного зростання є другим вирішальним чинником порушення міліціонерами прав і своєю громадян. Ця проблема тісно пов'язана із першою, так як, не витримуючи психологічного тиску, більша частина високопрофесійних освічених випускників вищих навчальних закладів системи МВС України звільняються у перші роки практичної роботи. Залишаються ті, які можуть терпіти несправедливість. Потім серед останніх розпочинається боротьба за вищі посади, і на них інколи призначають не тих, хто добросовісно захищає права громадян, а тих, хто уміє підтримувати із керівництвом вигідні стосунки.

Простою вирішення другої проблеми не існує, поки не буде вирішена перша. Напевно, треба тимчасово повернутися до досвіду призначення начальників управлінь, відділів, секторів особисто міністром через проходження перепідготовки в Національній академії внутрішніх справ за рекомендацією органів місцевого самоврядування без проміжних ланок – райвідділ, обласне управління.

І останнє, що є типовою помилкою у реформуванні усіх органів виконавчої влади. Не може займатися реформуванням органів внутрішніх справ Міністерство внутрішніх справ України, так як в цьому випадку перемаже корпоративний, а не публічний інтерес. Це має бути незалежний громадський орган.

Висновок. Отже, у статті розкриті основні проблеми внутрішньо-організаційної адміністративної діяльності органів внутрішніх справ, які приводять до порушення міліціонерами прав, свобод та законних інтересів фізичних і юридичних осіб. Доведено, що без розуміння суспільством та начальниками усіх рівнів МВС України істини, що без поваги до прав і законних інтересів простих міліціонерів, неможливо добитися шанобливого ставлення їх до громадян.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Заросило В. О. Централізація та децентралізація в роботі міліції України та поліції зарубіжних країн / В. О. Заросило // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності. – 2012. – № 3. – С. 76–80.
2. Закон України від 4 березня 2004 р. № 1577-IV «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо місцевої міліції»: Закон втратив чинність на підставі Закону № 309-VI від 3 червня 2008 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 23. – Ст. 323.
3. Адміністративне право України // за ред. Ю. П. Битяка. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – 544 с.
4. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ: підручник / за ред. В. В. Коваленка та ін. – Тернопіль: Тернограф, 2011. – 672 с.
5. Кримінально процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI: за станом на 1 травня 2013 р. // Голос України від 19.05.2012 р. – № 90–91.
6. Виступ Президента на Всеукраїнській нараді працівників прокуратури щодо стану впровадження вимог нового Кримінального процесуального кодексу України у практичну діяльність правоохоронних органів та першочергові заходи щодо їх подальшого реформування: [Електронний ресурс] / Офіційне Інтернет-представництво Президента України. – 2013. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua>.
7. Закон України від 22 лютого 2006 р. № 3460-IV «Про Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ України» // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 29. – Ст. 245.